

ÅRSMELDING 2004

Verksemda i 2004

av styreleiar Lisbeth Tangen og direktør Jon Birger Østby

Driftsåret 2004 var prega av store og viktige utfordringar. Vi har ført arbeidet med samkjøringa av dei tre institusjonane vidare og arbeidd med visjon, verdi-grunnlag og prioriteringar for verksemda. I ABM-meldinga vert det streka under at den nye institusjonen snarare skulle arbeide med utviklingsoppgåver enn med forvaltning og tilsyn. Men vi ser at også desse oppgåvene aukar i omfang.

ABM-utvikling skal arbeide både med utfordringane for dei einskilde sektorane, og med samhandling på tvers av dei. Visjonen vår er at arkiv, bibliotek og museum gir kunnskap og opplevingar til alle. Det speglar ein situasjon der dei einskilde brukarane kan få tenester og tilbod som er tilpassa eigne ønskjer og trong.

Den digitale utfordringa var ei av hovudårsakane til at ABM-utvikling vart etablert. Det ligg store utfordringar i å legge til rette for at kjeldene til kunnskap og opplevingar skal kunne nyttast på tvers av både kjeldetypar og institusjonsgrenser.

ABM-utvikling skal både initiere eigne prosjekt og gje tilskot til eksterne søknader. Trass i tronge økonomiske rammer for prosjektmidlar er det gledeleg å merka at søknadene som kom

hausten 2004 er av gjennomgåande høgre kvalitet enn tidlegare. Dette er eit signal om at det er enda viktigare at vi i dei komande åra får del i den varsla auken i prosjektmidlar.

På arkivfeltet har vi lagt mykje arbeid i oppstartinga av ei brei kartlegging av bevaring og formidling av lokal- og privatarkiv. Kunnskapen som vi får fram her skal vi nytte som grunnlag for vidare planar og tiltak for dette området.

På bibliotekfeltet fekk vi i 2004 ansvaret for den store bibliotekutgreiinga som skal vere ferdig i mai 2006. Det saumlause bibliotek er eit nøkkelord i denne samanhengen. I utgreiinga arbeider vi med å finne fram til løysingar som kan gje best mogeleg nytte og glede av dei samla bibliotekressursane. Norsk digitalt bibliotek er eit prosjekt som særleg arbeider med samhandling om digitale ressursar. Så langt har dette prosjektet primært teke opp samarbeid innanfor biblioteksektoren, men målet er at det og skal famne førebuing og sambruk med dei digitale kjeldene som arkiva og musea rår over.

På museumsfeltet er det oppfølginga av museumsreforma som krev størst innsats, men i etterkant av ranet på Munchmu-

seet har vi og styrka innsatsen for å sikre museumssamlingane.

For tiltak på tvers av dei tre sektorane er kulturnett.no ei av dei største oppgåvene. Kulturnett er i 2004 lagt ut i ein heilt ny design der vi har styrka samarbeidet med dei regionale kulturnetta, fokuserer på emner framfor institusjonar og sektorar, og der målgruppa skal vere ålment, kulturinteresserte brukarar framfor fagpersonalet i institusjonane.

I ei tid med omstilling der det så langt ikkje har kome særleg med friske pengar, har det vore naudsynt å sjå på prioriteringane av oppgåver. For mange brukarar vil det vere lettare å sjå det dei saknar, enn å sjå resultat av dei nye satsingane. Som statleg utviklingsorgan skal vi prioritere oppfølging av ABM-meldinga, Kulturmeldinga og andre styringsdokument. ABM-utvikling har eit breitt spekter av store og små oppgåver, men i denne årsmeldinga har vi valt å trekke fram nokre store satsingar framom å gje ei brei oversikt over heile spekteret.

Visjon, verdiar og strategiar for ABM-utvikling

VISJON:

Arkiv, bibliotek og museum gir kunnskap og opplevingar til alle.

ABM-UTVIKLING BYGGJER VERKSEMMA PÅ GRUNNVERDIANE:

- toleranse, ytringsfridom og demokrati
- kulturen sin eigenverdi
- rett til tilgang til informasjon
- kulturelt mangfald
- sosial inkludering
- universell utforming
- effektiv bruk av samfunnet sine ressursar

FOR Å REALISERE VISJONEN ARBEIDER ABM-UTVIKLING

ETTER HOVUDSTRATEGIANE:

- fokus på brukarane
- stimulere og initiere utvikling og omstilling i og på tvers av dei einskilde sektorane
- open dialog med fagmiljøa
- utvikle og styrkje samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museum og andre institusjonar, organisasjonar og verksemder
- fremje kunnskap om arkiv, bibliotek og museum
- løfte fram gode føredøme
- vere pådrivar overfor offentlege styresmakter

SENTRALE SATSINGSOMRÅDE FOR ABM-UTVIKLING I PERIODEN 2004-2006:

- Fremje læring og formidling i arkiv, bibliotek og museum
- Utvide nettbasert tilgang til kunnskap og kultur
- Kartleggje og utvikle det regionale og lokale arkivlandskapet
- Utvikle ny bibliotekpolitikk som avspeglar endringar i samfunnet m.o.t. teknologi, krav til kunnskap og kultur
- Heve kvaliteten til musea gjennom museumsreforma
- Synleggjere funksjonane og rollene til arkiv, bibliotek og museum i samfunnet

Thomas Roderick Ewart

Alle bileta i årsmeldinga er fotografert og tilrettelagd av Thomas Roderick Ewart. Motiva i denne biletserien er ifrå Islay, ei øy utanfor vestkysten av Skottland der Ewart vaks opp. Han arbeider til dagleg som fotograf ved Akershus fylkesmuseum.

ABM-UTVIKLING
POSTBOKS 8145 DEP
N-0033 OSLO

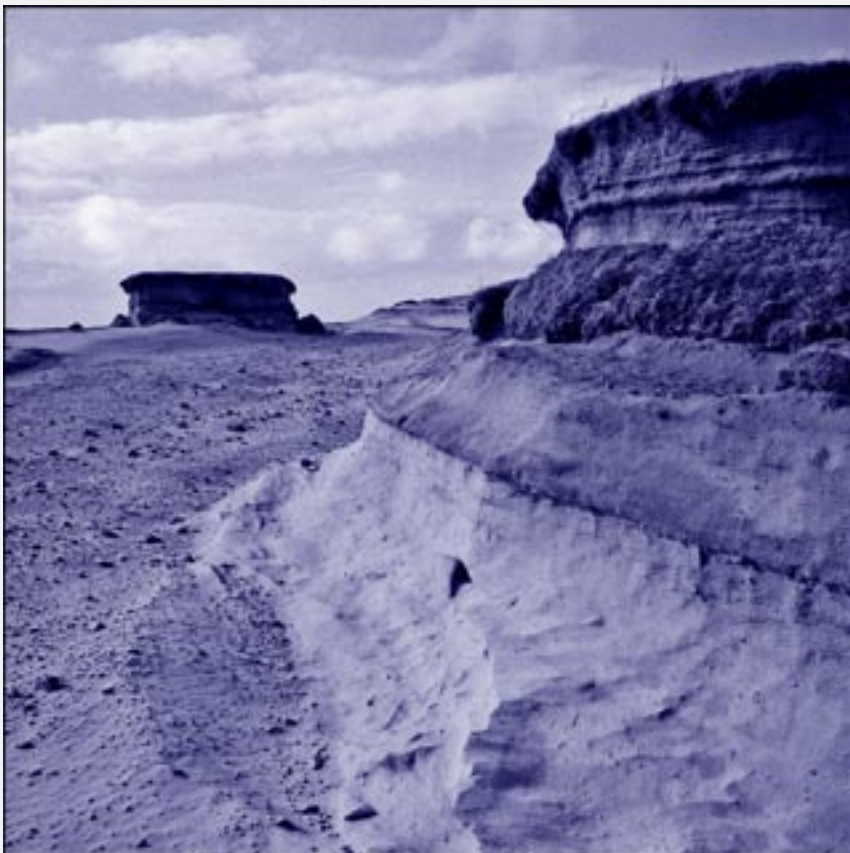
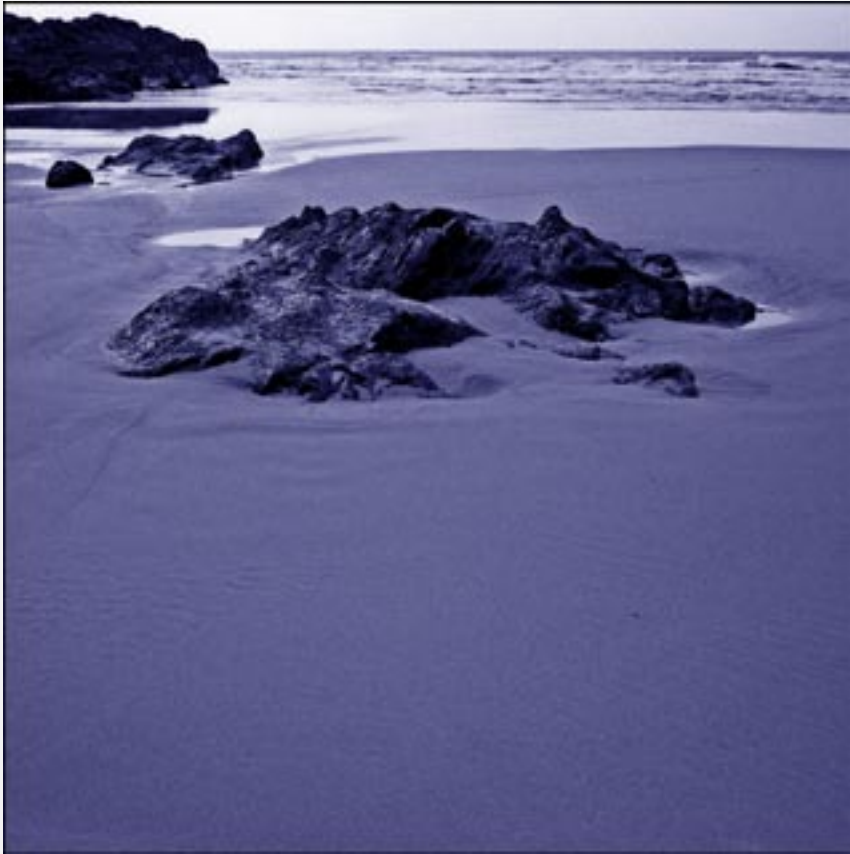
TELEFON: 23 11 75 00
TELEFAKS: 23 11 75 01

post@abm-utvikling.no
www.abm-utvikling.no

ILLUSTRASJONAR: Roderick Ewart
TRYKK: PDC-Tangen AS
OPPLAG: 5000

ISSN 1503-5972
ISBN 82-8105-018-7

ABM-utvikling 2005

ABM-utvikling i tal

I 2004 hadde ABM-utvikling eit budsjett til drift, prosjekt- og utviklingstiltak på 87 millionar kroner. I tillegg forvalta vi faste tilskotsordningar på til saman 87,5 millionar, spelemidlar for 35,3 millionar og 26,7 millionar i samband med oppdragsverksemd (Nordbok-sekretariatet og konsortieavtalar).

BUDSJETTET TIL DRIFT, PROSJEKT- OG UTVIKLINGSTILTAK VART DISPONERT SLIK:

Prosjekttiltak	35,4 mill. kr
Løn	28,0 mill. kr
Lokale	5,1 mill. kr
Konsulenttenester	4,7 mill. kr
Reiser og konferansar	4,4 mill. kr
Tenester Bok og Bibliotek	1,3 mill. kr
It-utstyr, inventar	1,0 mill. kr
Trykkekostnader	0,9 mill. kr
Porto	0,5 mill. kr
Telefon	0,4 mill. kr
Kunngjeringar	0,3 mill. kr
Andre kostnader	5,0 mill. kr

Faste tilskotsordningar 87,5 mill. kr

Spelemidlar:

Den kulturelle skolesekken	27,0 mill. kr
Seglskutene	8,3 mill. kr

Oppdragsverksemd:

Nordbok-sekretariatet	8,7 mill. kr
Konsortieavtalar	18,0 mill. kr

Sum 236,5 mill. kr

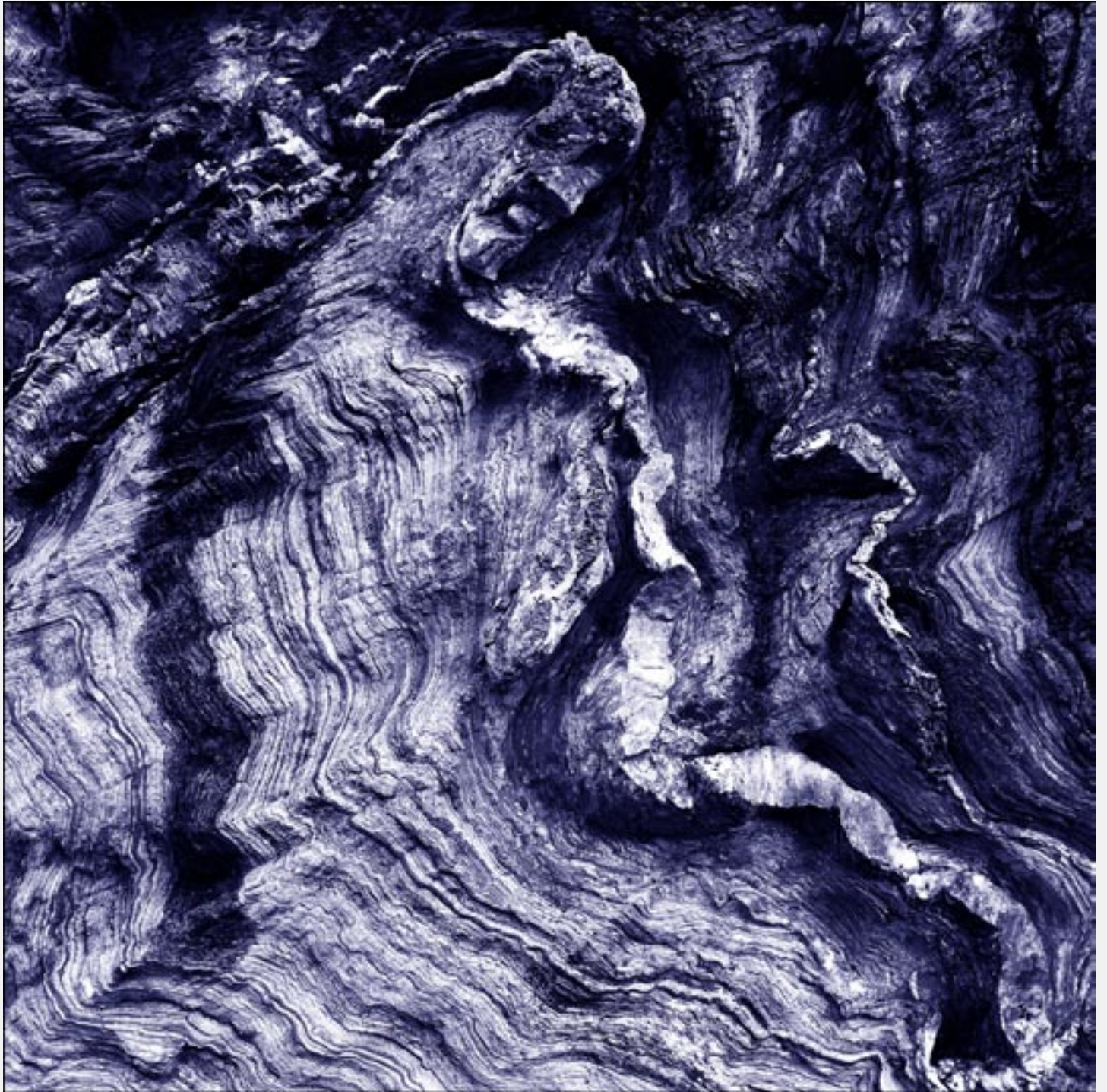
PROSJEKTMIDLA FOR 2004 VART FORDELT

SLIK:

Prosjekt for heile ABM-sektoren	5,8 mill. kr
Fellesprosj. for arkiv og museum	0,8 mill. kr
Fellesprosj. for arkiv og bibliotek	0,5 mill. kr
Prosjekt for arkivsektoren	4,0 mill. kr
Prosjekt for biblioteksektoren	10,4 mill. kr
Prosjekt for museumssektoren	10,5 mill. kr
inkludert 5 mill. kr i sikringsmidlar utbetalt frå KKD	
Prosjekt Kulturnett.no	3,4 mill. kr

TILSETTE I ABM-UTVIKLING:

Ved utgangen av 2004 hadde ABM-utvikling 66 tilsette. Av desse var 62 faste og fire mellombels tilsette.

Kurs og konferanser arrangert av ABM-utvikling i 2004

Kulturmeldingen i et bibliotekperspektiv, 14. januar, Oslo.

Biblioteksamarbeid, 19-20. januar, Bergen. Arr: ABM-Utvikling, Fylkesbiblioteksjefkollegiet, Høgskolen i Oslo avd. for journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag, Norsk Bibliotekforening.

Det 69. norske bibliotekmøte, 24-27. mars, Molde. ABM-utvikling var hovedsponsor og deltok med stands og seminar.

Evaluerings- og inspirasjonsseminar for 20 museer som har fått særleg tilskot til å utvikle det historiske elementet i Den kulturelle skolesekken, 29-31. mars, Røros.

Arkiva og det fleirkulturelle samfunnet. Arr: Landslaget for lokal- og privatarkiv i samarbeid med ABM-utvikling, 26. april, Skjetten.

Kystkulturseminar. Kystkulturens betydning for regional samfunnsplanlegging og næringsutvikling. Arr: Riksantikvaren, ABM-utvikling, Fiskeridirektoratet og Kystdirektoratet. 27-29. april, Svolvær.

Informasjonsseminar om EU-program, 6-7. mai, Oslo.

NKUL – bruk av informasjonsteknologi og kommunikasjonsteknologi (IKT) i utdanningen. ABM-utvikling var sponsor og deltok med stands og seminar, 6-8. mai, Trondheim.

Spreng portalene? Seminar om portalar i regi av ABM-utvikling/Norsk digitalt bibliotek, 10. mai, Oslo.

Bibliotek uten grenser, Litteraturfestivalen. ABM-utvikling var medarrangør for seminaret, 27. mai Lillehammer.

Kultur på nett 2004, arr: Kulturnett Norge og Kulturnett Trøndelag, 3. juni, Trondheim.

Norsk digitalt lokalhistorisk bibliotek. Lokalhistorie og folkebibliotek – hvilke utfordringer står vi overfor? Arr: Norsk lokalhistorisk institutt, ABM-utvikling og Høgskolen i Oslo, 24. september, Oslo.

Læring for alle. Konferanse om læring i arkiv, bibliotek og museum, 27. september, Oslo.

Bibliotekutredningen: fremtidsbilder og strategier – utfordringer for bibliotekene. Konferanse for bibliotekleiarar, 11-12. oktober, Gardermoen.

Digital og sosial. Hvor er det åpne sosiale rommet i den digitale verden? ABM-utvikling var medarrangør, 10-12. november, Bergen.

Elle Melle? – Hvordan sikre kontinuitet for gode digitale tjenester? Arr: ABM-utvikling/Norsk digitalt bibliotek, 18. november, Oslo.

Litteraturlomma i Skolesekken - lokalt og regionalt. Spesielt utvalgte bibliotekarar vart invitert til inspirasjons- og arbeidsseminar om litteraturformidling i Den kulturelle skolesekken. 18-19. november, Oslo.

Fargedigitalisering. Kurs i regi av ABM-utvikling og Nasjonalbiblioteket, 13-16. desember, Mo i Rana.

Leiarutdanning. 24 leiarar frå arkiv, bibliotek og museum deltok i ABM-utvikling sitt eiga leiarutviklingsprogram 2004/2005. Programmet var samsett av to samlingar hausten 2004 og to samlingar våren 2005.

ABM-sektoren i tal

Institusjonar

Folkebibliotek	892 faste bibliotekavdelingar
Fag- og forskingsbibliotek	336 einingar
Museum	629 museumseiningar

Besøk

Folkebibliotek	23 millionar
Fag- og forskingsbibliotek	6,1 millionar
Museum	8,7 millionar

Utlån

Folkebibliotek	24,8 millionar
Fag- og forskingsbibliotek	4 millionar

Tal på utstillingar

Museum	3 124
--------	-------

Storleik på samlingane

Folkebibliotek (total bestand)	22 millionar
Fag- og forskingsbibliotek (total bestand)	44,8 millionar
Museum (tal på gjenstandar og fotografi)	27,6 millionar

Løna årsverk

Folkebibliotek	1 852
Fag- og forskingsbibliotek	1 581
Museum	3 410

Lønsutgifter

Folkebibliotek	670 mill. kr
Fag- og forskingsbibliotek	536 mill. kr
Museum	1 058 mill. kr

Innkjøp til samlingane

Folkebibliotek	134 mill. kr
Fag- og forskingsbibliotek	290 mill. kr

ABM-utvikling publiserer årleg statistikk for alle slags bibliotek og museum. Frå og med 2006 vil statistikkpublikasjonen og omfatte arkivsektoren. Når det gjeld innhenting og kvalitetssikring av data til museumsstatistikken og statistikken for fag- og forskingsbibliotek, samarbeider ABM-utvikling med Statistisk sentralbyrå.

Til museums- og bibliotekstatistikken for 2003 vart det henta inn data for nesten 5 400 bibliotek og museum, filialar medrekna. Skulebiblioteka var den største gruppa, med om lag 3 400 einingar, om lag 1000 høyrde til folkebiblioteksektoren, nesten 350 var fag- og forskingsbibliotek, og nesten 600 var museum.

Bibliotek- og museumslandskapet er stort og variert, og spenner frå små bibliotek og museum med kan hende berre ein tilsett, til store institusjonar med fleire hundre tilsette. Nokre tal frå statistikken for 2003 kan likevel gje eit inntrykk av ressursane og aktiviteten på museums- og bibliotekområdet. I institusjonane som statistikken omfattar, blei det utført omlag 7 700 løna årsverk. Biblioteka og musea, med unntak av skulebiblioteka, hadde brutto driftsutgifter på om lag 4,3 milliardar kroner. 2,3 milliardar av dette gjekk til løn. Nesten 38 millionar besøk i desse institusjonane syner at tenestene vart mykje brukt. Tidlegare undersøkingar frå Statistisk sentralbyrå viser at om lag halve folkesetnaden besøker museum og folkebibliotek, og at om lag ti prosent besøker eit fag- eller forskingsbibliotek i løpet av året. Ein skal vere merksam på at desse tala ikkje fangar opp besøka på institusjonane sine heimesider og bruken av dei mange tenestene som er tilgjengelege der.

Utlån er ei av dei viktigaste tenestene biblioteka yter, og når skolebiblioteka ikkje blir rekna med, vart det utført nesten 30 millionar utlån i 2003. For museum og folkebibliotek står tilbodet til barn og unge sentralt. Både typane institusjonar samarbeider med skolar, og museumsstatistikken syner at det vart gitt organisert undervisning på musea i samband med nesten 850 000 besøk av barn. Til samanstod barn for nesten 1,7 millionar besøk ved musea. At barn er storbrukarar av folkebiblioteka, ser ein mellom anna på utlånet av litteratur til denne gruppa. I gjennomsnitt vart det lånt 8,3 barnebøker per barn i landet ved desse biblioteka. Om ein ser bokutlånet ved folke- og grunnskolebiblioteka samla, er talet 14,3, noko som svarar til 55 prosent av det totale bokutlånet ved desse biblioteka. Ved fag- og forskingsbiblioteka har tilgangen til informasjon vore enklare gjennom digitalisering av store mengder materiale og stadig større samlingar elektroniske medium. Til dømes hadde desse biblioteka meir enn 100 000 elektroniske tidsskriftabonnement i 2004.

Statistikken for bibliotek og museum 2003 er publisert i ABM-skrift # 11.

Arkivkartlegginga

Arkivkartlegginga er eit oppdrag frå Kultur- og kyrkjedepartementet. Det dreier seg om å kartlegge bevarings- og formidlings-situasjonar for lokalt og regionalt kjeldemateriale. 2004 har vore via kartlegging i dei tre pilotfylka Aust-Agder, Hordaland og Møre og Romsdal. Per 25. oktober 2004 inneheld databasen data frå 90 bevaringsinstitusjonar, 2667 arkivskaparar og 2730 arkiv.

Evalueringa av pilotprosjektet har konkludert med at kartlegginga i resten av fylka må både forenklast og differensierast avhengig av storleiken på bevaringsinstitusjonane.

I kvart fylke skal det peikast ut ei handfull kjerneinstitusjonar som skal kartleggjast på ein grundig måte. Frå dei andre institusjonane skal det i første rekke hentast inn primærdata som kastar lys over formålet med kartlegginga. Kartlegging av kommunane som bevaringsinstitusjonar skal differensierast avhengig av om kommunane er medlem av ei interkommunal arkivordning (IKA) eller ikkje. Ein har gjerne gode kunnskapar om tilstanden til arkiva i «IKA-kommunar». I andre kommunar må registrering av arkiv truleg gå føre seg på eit overordna og summarisk nivå.

Sikringstiltak

TILSKOTSORDNINGA FOR SIKRING AV MUSEUM

ABM-utvikling forvaltar i dag den statlege «Tilskuddsordningen for sikring av museer», der musea søker om midlar til ABM-utvikling og kan få dekkja 60% av kostnadane til sikringstiltak. Sikringsmidla skal finansiere tiltak som kan førebygge og redusere omfanget av øydeleggingar i samband med brann, tjuveri, ran, hærverk, naturskade og eventuell annan skade. Sikringsmidla kan og finansiere utarbeiding av sikringsplanar.

Det er mellom anna krav til ein sikringsplan etter ein mal som går fram av søknadsskjemaet. ABM-utvikling bruker eit fast, rådgjevande utval i arbeidet. Alle museum unnateke reine statlege institusjonar kan søke. Årleg ramme er no om lag seks millionar kroner. Sidan opprettinga i 1984 har totalt 90 millionar vore kanalisert gjennom ordninga. I 2004 søkte 43 museum om totalt 8,8 millionar kroner i sikringsmidlar.

ANDRE TILTAK I 2004

I samband med tjuveriet 22. august av «Skrik» og «Madonna» frå Munch-museet har Kultur- og kyrkjedepartementet bede ABM-utvikling om «å vurdere trusselbildet og konsekvenser for sikkerheten ved museumssamlingar». ABM-utvikling har vore i kontakt med eit utval institusjonar og etatar både i inn- og utland for å vurdere situasjonen og tiltak. Det har blitt gjort analyser og laga forslag til strakstiltak og langsiktige tiltak. På grunnlag av ABM-utviklings rapport har KKD løyvd fem millionar til strakstiltak ved eit utval kunstmuseum.

Nokre prosjekt støtta av ABM-utvikling

HANS GRENDAHLS STEREOBILETE PÅ NETT

Norsk Museum for fotografi – Preus fotomuseum har laga ei nettutstilling av stereobilete av Hans Grendahl (1877-1957). Bileta er frå heile austlandsområdet og er registrert med månad, årstal, og motiva er nøyaktig oppgitt. Sjå: www.foto.museum.no/stereo

RØYKING – EIN SOSIAL KULTUR UNDER AVVIKLING

Akershus fylkesmuseum følgde overgangen til den nye røykelova som trådde i kraft 1. juni 2004. Målet var å dokumentere og samle inn gjenstandar som fortel om ein sosial kultur som tilsynelatande er under avvikling. Resultatet var utstillinga «Røyking forbudt» som blei vist på Akershus fylkesmuseum frå oktober 2004. I tillegg vert det laga ein nettutstilling om temaet, i samarbeid med Kulturnett.no.

VERN AV ELEKTRONISKE ARKIV

eArkivsamarbeidet er eit nasjonalt samarbeidsprosjekt mellom kommunale arkivinstitusjonar, Landslaget for Lokal- og Privatarkiv, Riksarkivet og ABM-utvikling.

Overgang til elektronisk arkivering utgjer den største revolusjonen nokon sinne på arkivsektoren, og den ber med seg både mogelegheiter og utfordringar. Om kort tid vil elektroniske arkiv utkonkurrere papirarkiva. Målsetjinga for eArkivsamarbeidet er å utveksle arkivfagleg og teknisk kompetanse for å leggje til rette og effektivisere bevaringsarbeidet på tvers av kommune- og fylkesgrenser.

Publisert

I serien ABM-skrift har det kome seks publikasjonar i 2004. Dei finst både i trykt og elektronisk versjon.

ABM-SKRIFT #6: SØMLØS BIBLIOTEKLOV FOR SØMLØSE BIBLIOTEK-TJENESTER?

Bakgrunn for publikasjonen er ønsket om ein samla biblioteksektor, og utgreiinga drøfter om ei utviding av verkeområdet til biblioteklova kan vere eit tenleg verkemiddel for å gje brukarane eit betre bibliotektilbod.

ABM-SKRIFT #7 MUSEUMSARKITEKTUR. EN STUDIE AV NYERE NORSKE MUSEUMSBYGG

Denne studien er skriven av sivilarkitekt Hege Maria Eriksson, og tek for seg utfordringar og problemstillingar for museumsarkitektur i samtida og framtida.

ABM-SKRIFT #8: SØMLØS KUNNSKAP – OM BRUK AV EMNEKART

Sømløs kunnskap – om bruk av emnekart gjev ei innføring i emnekartstandarden og dei viktigaste elementa i emnekart.

Skriftet er ført i pennen av Ingvild Kongsbakk.

ABM-SKRIFT #9: DET HANDLER OM LÆRING

Forfatternen Lars Egeland argumenterer for at biblioteka må bli meir opptekne av å bidra til læring, og å synleggjere denne læringa.

ABM-SKRIFT #10: NORSK TEGNSPRÅK SOM OFFISIELT SPRÅK

På oppdrag frå Kultur- og kyrkjedepartementet har ABM-

utvikling og Grete Bergh skrive denne utgreiinga. Utgreiinga gjev ein brei presentasjon av kva slags status teiknspråket har i Noreg og i utlandet, og den munnar ut i ei tilråding om å utarbeide eit lovforslag om at norsk teiknspråk blir offisielt språk i Noreg.

ABM-SKRIFT #11: STATISTIKK FOR BIBLIOTEK OG MUSEUM 2003

Statistikken for 2003 omfattar statistikk frå folke- og skolebibliotek, fag- og forskingsbibliotek og museum.

BLADET ABM

Hausten 2004 gav ABM-utvikling ut første nummer av sitt nye informasjonsblad ABM. Bladet skal informere om tiltak innanfor heile ABM-feltet, og om prosjekt som ABM-utvikling støtter eller deltek i. Målgruppa er avgjerdtakarar innanfor stat, fylkeskommunar og kommunar og tilsette i sektoren.

POSTLISTER

ABM-utvikling administrerer ei rekke postlister som vert nytta til diskusjon og kommunikasjon for avgrensa grupper/utval, eller som opne lister der alle kan melde seg inn. Lista Bibliotek-Norge vert drifta av Nasjonalbiblioteket, medan ABM-utvikling drifter lister som Museumsnorge, Foto-bevaring og Arkivnorge. I tillegg vert lister for Icomnorge, leiarar i høgskolebibliotek osv drifta.

Lista 110 er for kunstnarar og kunstinteresserte.

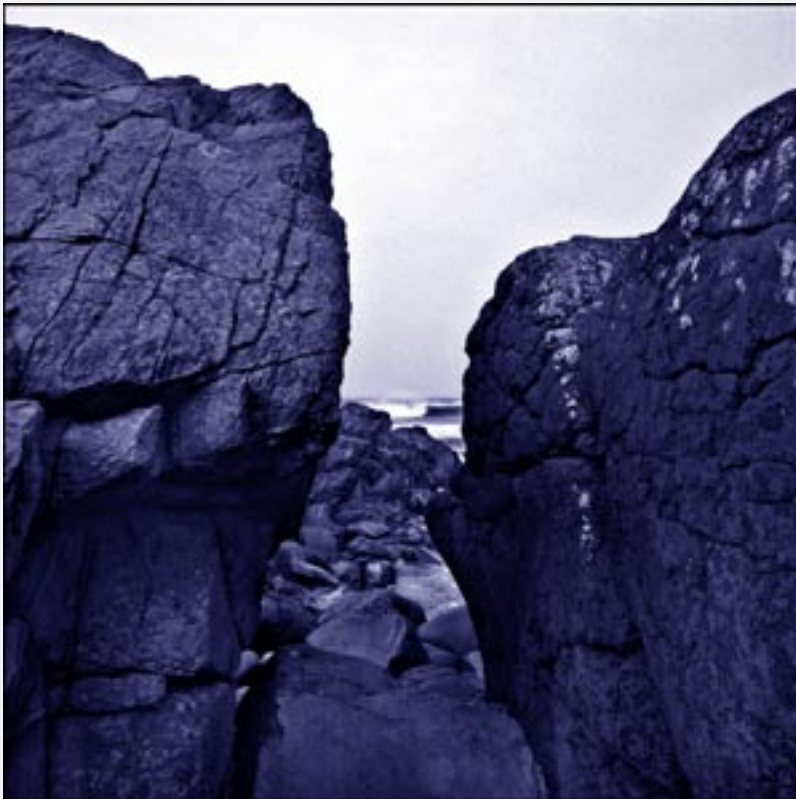
NYTT FRÅ ABM-UTVIKLING

Omlag ein gong i månaden gjev vi ut eit elektronisk brev som informerer om saker som ABM-utvikling arbeider med, og ellers saker som er av interesse for ABM-sektorene.

BOK OG BIBLIOTEK

ABM-utvikling gjev ut Bok og bibliotek. Det har i nokre samanhengar vore problematisk at innhaldet i bladet har blitt oppfatta som ABM-utviklings syn, og for å sikre at bladet stadig skal kunne drivast som eit fritt, kritisk og uavhengig tidsskrift har styret i ABM-utvikling sett i gang eit arbeid med å finne fram til ei anna organisering for utgjevinga.

Nokre prosjekt støtta av ABM-utvikling

BIBLIOTEKSVAR

Biblioteksvar er ein digital referanseneste der ein kan komme i kontakt med ein bibliotekar gjennom chat, SMS eller e-post/vevskjema. Prosjektet er ei samanslåing av Spør Biblioteket og Bibliotekvakta.

Sjå: biblioteksvar.no

TRONDHEIMSBILETE

Trondheimsbilete er eit ekte abm-prosjekt i den forstanden at det er eit samarbeid mellom arkiv, bibliotek og museum. Bak prosjektet står Sverresborg Trøndelag Folkemuseum, Byarkivet i Trondheim, Trondheim folkebibliotek og Universitetsbiblioteket i Trondheim. Desse institusjonane rår over bortimot 1 million historiske bilete frå Trondheim.

Sjå: www.trondheimsbilder.no

GAMLE HANDVERKS- OG DEKOR-TEKNIKKAR

Høgskolen i Oslo ved avdeling for estetiske fag fikk tilskot til å lage ein nettstad om gamle handverks- og dekorteknikkar. Nettstaden er stadig under utvikling, men dekkjer no ikonmaling, masker i skinn, voksmaling, lakkarbeid og intarsia.

Sjå: www.est.hio.no/evu/prosjekt/Gamle_teknikker/

kulturnett.no: kultur i Noreg på nett

Kulturnett.no er den offisielle nettstaden for kultur i Noreg. Nettstaden vart oppretta i 1998 på initiativ frå Kyrkje- og kulturdepartementet. Først vart nettstaden drifta ved Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana. Men då ABM-utvikling vart etablert i 2003 vart ansvaret lagt hit. I løpet av 2003 starta arbeidet med ein ny versjon av kulturnettet som skulle ha eit sterkare fokus på brukarane og dermed på det tverrsektorielle. Ved sida av kulturnettet var det og eigne nett for sektorane bibliotek, museum, arkiv og kunst. I den nye versjonen som vart lansert i juli 2004 er alle sektornetta samla i kulturnett.no.

Det nye kulturnettet er bygd på ein internasjonal standard som heitar Topic Map – emnekart. Standarden er ny og førebels berre brukt på nokre få andre nettstadar i Noreg. Emnekart gjer det mogleg å nytte informasjonen meir effektivt enn i ein tradisjonell database. I tillegg er det mogleg å knyte ulike emnekart saman og på den måten skape saumlaus kunnskap.

Ansvaret for kulturnett.no er lagt til informasjonsavdelinga i ABM-utvikling. I redaksjonen arbeider det designar, nettbibliotekar, journalistar, programmerarar, ein rådgjevar for dei regionale og faglege partnerane og ein prosjektleiar. Til saman er det 8 personar i redaksjonen. Dei gjer og tenester for resten av ABM-utvikling.

Nettstaden har som mål å syna breidda i kulturen på nettet. Nettstaden inneheld ein temaguide til kulturemne, eit kunstnarregister, eit institusjonsregister og ein kalender for kulturarrangement. Kulturnettredaksjonen samarbeider tett med regionale kulturnett utover landet. I 2004 vart Kulturnett Trøn-

delag lansert. Fleire andre fylke har fått tilskot frå ABM-utvikling og er i ferd med å etablere regionale nettstader. Desse regionale kulturnetta nyttar den delen av datamengda i kulturnett.no som omhandlar deira region.

Kulturnett.no har også eit samarbeid med faglege partnerar, mellom anna Kunstnernes Informasjonskontor, Musikkinformasjonssenteret og Norsk Forfattersentrum som alle leverer data til kunstnarregisteret, og som får tilrettelagde data attende.

Kulturnett.no deler ut prosjektmidlar for å stimulera til produksjon av nyskapande nettinnhald. Blant prosjekta som har fått midlar er «Trondheimsbilder» der både fag- og folkebibliotek, arkiv og museum samarbeidar om å gjere historiske bilete frå Trondheim tilgjengelege på nettet (www.trondheimsbilder.no). Samarbeidet omfattar samarbeid mellom systemleverandørane Bibsys, Biblioteksystemer og Museas datateneste. Dette prosjektet vart avslutta på nyåret 2005. Eit anna prosjekt som kan nemnast er Virvel, ein multikulturell nettstad for barn (www.virvel.net).

www.kulturnett.no

Museumsreforma

I 2004 gjekk museumsreforma inn i sitt tredje år. Utgangspunktet er St.meld. nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving, med ei vidareføring i St.meld. nr. 48 (2002-2003) Kulturpolitikk fram mot 2014. Museumsreforma skal, ved omstrukturering og økonomisk stimulans, sikre bærekraftige fagmiljø og utvikle nasjonale nettverk, som samla kan utvikle sektoren vidare som ressurs for kunnskap og oppleving i eit breitt samfunnsperspektiv.

I perioden av 2002-2004 har museumsbudsjettet vore auka etter tur med 40, 37 og 22 mill. kroner. Medrekna auken i 2005 på 24 millionar er det løyvd i overkant av 120 mill. kroner i løpet av dei fire første åra i reforma. Dette ligg ein del bak intensjonen da Museumsreforma vart vedteke.

I budsjettet for 2004 vart den statlege delen av den tidlegare tilskotsordninga konvertert til direkte driftstilskot frå staten til det ein-skilde museum. ABM-utvikling gjennomførte på bakgrunn av dette separate møte med alle fylkeskommunane, samt møte med musea og inviterte kommunar. Våren 2004 mottok ABM-utvikling skriftlege innspel til statsbudsjettet frå alle fylkeskommunane.

I tildelingsbreva for 2004 fekk 11 museum ansvaret for i alt 13 museumsnettverk. Hausten 2004 inviterte ABM-utvikling dei nettverksansvarlege musea til ei samling for utveksling av røynsler. Det er og gjennomført ei samling for museum med driftstilskot frå andre departement.

Røynslene med nettverka så langt er ei første fase med kartlegging av kompetanse og ressursar, med aukande fokus på fagleg aktivitet og etablering av fellesprosjekt, noko som

kjem til syne i søknadene om prosjektmidlar frå ABM-utvikling.

Hovudutfordringane vidare vil vere å sikre god kvalitet og framdrift i pågåande prosessar, understreke det faglege tyngdepunkt til reforma, legge vekt på bygging av gode organisasjonar samt vidareføre god dialog mellom forvaltningsnivåa. Det vil og vere avgjerande med stadig økonomisk stimulans i tråd med ABM-meldinga si målsetting.

Endringane i reforma er ikkje smertefrie. Likevel er eit samla inntrykk ei reform med positiv framdrift. Reforma er no komen så langt at eit tydeleg museumslandskap er i ferd med å avteikne seg, i tråd med ABM-meldinga si målsetting om færre og sterkare einingar i kvart fylke.

Bibliotekutgreiinga

ABM-utvikling har fått i oppgåve frå Kultur- og kyrkjedepartementet å lage ei utgreiing om bibliotekpolitikk. Mandatet vart gitt saman med oppnemninga av ei referansegruppe i juni 2004. 1. mai 2006 skal arbeidet vere ferdig.

Referansegruppa har medlemmer som kjenner bibliotek både frå inn- og utsida. Det vil m.a. seie at dei kjenner bibliotek som brukarar, både av fag- og folkebibliotek. I tillegg er det medlemmer som representerer eigarane. Frå delar av bibliotekmiljøet vart det reist kritikk mot at dei som kjenner biblioteket frå innsida – dei tilsette – ikkje var sterkt nok representerte. Med denne utgreiinga planlegg ABM-utvikling ein prosess der alle i bibliotekmiljøa skal bli høyrde.

Bibliotekleiarkonferansen i oktober 2004 hadde som formål å få innspel til utgreiinga. Konferansen samla 140 deltakarar frå både folke- og fagbibliotek. Referansegruppa var til stades på seminaret. Gruppa har elles hatt to møte i løpet av hausten for å drøfte og avklare oppdraget.

Det er også viktig å få innspel frå eksterne fagmiljø. Difor er det bestilt eksterne utgreiingar som ein del av arbeidet. Gjennom eksternt anbod har vi valt eit konsulentfirma som skal leie ein scenarieprosess og utvikle framtidsbilete og strategiar.

Sluttdokumenta vil bestå av eit dokument med skildringar, analysar og utfordringar og eit strategidokument som peikar på sentrale strategiar for utvikling av biblioteka.

BRUDD

- om å formidle dei vanskelege historiene

Brudd handlar om det vanskelege, ubehagelige, ukjente, kritiske, tabubelagde, marginale, kontroversielle ...

Målet med prosjektet BRUDD er å stimulere musea til å våge å ta opp dei vanskelege historiene, tørre å vere opne og stille spørsmål og «utøve ein problemorientert samfunnskritisk funksjon» i staden for å gje autorative svar. Prosjektet er ei oppfølging av eit arbeid som starta i NMU på 90-talet og av kulturpolitiske føringar i ABM-meldinga og Kulturmeldinga.

Med BRUDD ønskjer vi å gå frå ord til handling, få fram konkrete eksempel. Prosjektet starta for to år sidan. Ni museum og ein fylkeskommune, som alle arbeider med vanskelig tematikk eller problemorientert formidling, deltek saman med ABM-utvikling. Nokre prosjekt er gjennomførte, andre endra undervegs og nye har kome til. Fleire av prosjekta har fått støtte frå ABM-utvikling. I 2004 vart fleire av prosjekta i BRUDD via stor merksemd utafor sektoren. Planane om ei utstilling om Quisling på Telemark Museum og Falstadsenteret sitt ønske om å dokumentere og formidle dei andre epokane i historiene til Falstad enn åra som fangeleir under krigen, er to BRUDD-prosjekt som har fått mykje merksemd i media og skapt debatt både lokalt og nasjonalt.

I 2005 kjem det eit ABM-skrift om prosjektet og vi planlegg ein konferanse der BRUDD skal presenterast i full breidde. Så langt har BRUDD vore eit museumsprosjekt, men vi vonar å få med arkiva og biblioteka etter kvart.

Nokre prosjekt støtta av ABM-utvikling

LIVETS BYRJING – PERSONLEGE HISTORIER OM SVANGERSKAP OG FØDSEL

Kvifor vert graviditet forbunde med skam? Når får barnet namnet sitt og kvifor spis ikkje gravide kvinner persille i Palestina? Er det lettare å føde i Noreg enn i utlandet? Desse og mange andre spørsmål blir belyst i denne utstillinga. Målet med utstillinga, som er laga av Internasjonalt Kultursentrum og Museum, er at alle, både fagfolk og lekfolk, kan forstå dei ulike utfordringane kvinner ved å vere gravid og føde i Noreg, anten ein har minoritets- eller majoritetsbakgrunn.

REAKTOR

Reaktor er ein nettstad for multi-medialt innhald utvikla i regi av Deichmanske bibliotek. Reaktor er eit bidrag til Norsk digitalt bibliotek. Reaktor kan brukast til å publisera video, animasjonar, bilete med meir.

Sjå: www.minreaktor.no

ISLAM I BEDEHUSLAND

Ryfylkemuseet har laga ei utstilling om Islam i bedehusland. Dei driv eit aktivt arbeid i samband med innvandring og integrering, og vil vidareutvikle prosjektet til å omhandle Islam i bedehuset. Utstillinga vil bli gjort om til ei vandreutstilling i 2005.

Den kulturelle skolesekken

AKTIVITET

Sekretariatet for Den kulturelle skolesekken hadde to tilsette i 2004, der Astrid Holen er sekretariatsleiar. Arbeidet i sekretariatet har i stor grad bestått av informasjonsarbeid til ulike miljø, mellom anna utstrakt foredragsverksemd og omarbeiding av nettsidene; arrangering av møte for nettverka og referansegruppa; annan nettverksbygging og møteverksemd; samt sakshandsaming for styringsgruppa, referansegruppa og departementet.

Sekretariatet har hatt jamlege møter med Arnhild Hegtun i Utdanningsdirektoratet (tidlegare Læringsssenteret). Sekretariatet har og hyppig kontakt med embetsverket i Kultur- og kyrkje-departementet.

Styringsgruppa består av statssekretær Yngve Slettholm, KKD og statssekretær Helge Ole Bergesen, UFD, og har hatt tre møte i 2004.

Referansegruppa som vart oppretta i 2003, har i 2004 vore leia av Geir Grav, Åndalsnes ungdomsskole, og har hatt fem møte i 2004. Referansegruppa har drøfta ulike emne som fordelingsmodell for midlar, arbeid med nye læreplanar i grunnskolen, kompetanseutvikling og evaluering.

ØKONOMI

Overskotet av spelemidla til Den kulturelle skolesekken var på 120 millionar kroner i 2004. Midla er fordelte til regionale tiltak (76 millionar til fylkeskommunane – kor minst 1/3 går vidare til kommunane, og 6 millionar til seks vitensentra over heile landet) og sentrale prosjekt innan musikk, scenekunst, visuell kunst, film og fleirårige prosjekt.

Prosjektmidla er fordelte til sentrale institusjonar og nokre regionale miljø over heile landet. Nokre av midla vart utlyste, og nokre vart gitt til formidlingsinstitusjonar.

Gjennom det ordinære statsbudsjettet har det vore øyremerka midlar til 20 museum, som har hatt eit særleg ansvar for å styrke det historiske elementet i Den kulturelle skolesekken.

www.denkulturelleskolesekken.no

Norsk digitalt bibliotek

Norsk Digitalt Bibliotek er eit fem-årig utviklingsprogram som ABM-utvikling starta i 2003. Programmet er finansiert av prosjektmidlar frå ABM-utvikling. Visjonen er ambisiøs: Norsk Digitalt Bibliotek skal gi alle enkel tilgang til informasjon og kunnskap. I desember 2004 tok Carol van Nuys over som prosjektleder etter Kristine Abelsnes

Måla for NDB er

- å ha eit abm-perspektiv ved å inkludere arkiv, bibliotek og museum der dette er mogleg og formålstenleg
- å gjera meir kvalitetsinnhald tilgjengeleg elektronisk
- å sørge for at det på ein enkel måte blir mogleg å søkje på tvers av ulike databasar og ressursar
- å bygge ut tenester som gjer innhald tilgjengeleg i ulike samanhengar og på måtar som er tilpassa brukaranes roller og krav
- å medverka til auka samhandling mellom leverandørar av innhald, metadata og tenester
- å medverka til at ressursane i abm-sektoren vert betre utnytta
- å samarbeide nasjonalt og internasjonalt for å få til så høg kvalitet som mogeleg på innhald og tenester
- å sikre at ulike tenester er i stand til å kommunisere ved å gå inn for felles standardar og retningslinjer

Innafor satsingsområda for NDB har programmet hatt følgjande aktivitetar:

TEKNISK RAMMEVERK

Nasjonalbiblioteket har vore ansvarleg for det såkalla Rammeverksprosjektet som har ut-

greia og gått inn for tekniske føresetnader for kommunikasjon mellom system. NDB deltek i styringsgruppa.

DIGITALISERING

Ei arbeidsgruppe med representantar frå heile abm-feltet kartlegg kva for ressursar som er digitaliserte. Gruppa skal gje tilrådingar for vidare digitaliseringsarbeid.

PORTALAR

NDB arbeider med ein plan for mogleg koordinering av det søkeportalarbeidet som går føre seg i norske bibliotek. Ei samanlikning av emneportalane BIBSYS og Detektor vert initiert.

LISENSIERING

Eit eiga team i ABM-utvikling arbeider med å framforhandle og utvikle avtalar om tilgang for biblioteka til ulike digitale kjelder, både databasar, elektroniske tidsskrift og oppslagsverk. Dette vert sett i tett samheng med NDBs arbeid på nasjonalt nivå. På oppdrag frå NDB er biblioteka sin bruk av konsortieavtalar blitt kartlagt.

INFORMASJON OG KOMMUNIKASJON

Norsk Digitalt Bibliotek har lagt vekt på å spreie informasjon om programmet via eigen nettstad. Det har blitt utarbeida ein brosjyre, NDB har blitt presentert på seminar og konferansar i tillegg til at prosjektet sjølv har arrangert to konferansar: Den digitale perleporten og Elle Melle.

www.norskdigitaltbibliotek.no

